

MIKKO-PEKKA HEIKKINEN

PORO
MAFIA

JOHNNY
Kniga

MIKKO-PEKKA HEIKKINEN

PORO- MAFIA

JOHNNY
Kniga

Iso kiitos Jaakko Pietiläiselle
sekä ystäville ja tutuille, jotka auttoivat.
Taiteen keskustoimikunta ja WSOY:n
kirjallisuussäätiö ovat tukeneet
tämän teoksen kirjoittamista.

© Mikko-Pekka Heikkinen 2016

Johnny Kniga
imprint of Werner Söderström Corporation
PL 222, 00121 Helsinki
www.johnnykniga.fi

ISBN 978-951-0-41926-7

Painettu EU:ssa

Annelle ja Saanalle

UTSJOKI, HANKALA 1975

Vieras tuli tupaan kivääri kädessä.

Hän seisahtui kynnykselle, kiskaisi lapintakkinsa helmaa ja katsoi ihmisjoukkoa. Vaimot istuivat seinustoilla posliinikuppi sylissään, lapset ravasivat tuvasta kammariin, miehet levittelivät kämmeniensä välejä naapurin lohisaalista leveämmiksi. Väkeä olivat penkkien päätkin täynnä.

Yksikään utsjokelainen ei uskaltaisi jättää Nelihankaa onnittelematta. Eivät ystävät eivätkä varsinkaan viholliset.

Jonás-Guhtur Nelihanka istui pöydän päässä.

Hän näki, että vieras tahtoi lukeutua ystäviin. Sen huomasi tuomisista – hirvikiväärin täytyi olla tuliterä. Tukin lakkapinta kiilteli, ja nahkahihna oli vielä tehtaalla taitellussa nipussa.

Jonás-Guhtur veti haarukan suusta. Se luovutti kielen päälle lihalastuja, joissa maistui puuttoman maiseman avaruus. Lihat oli vuollut äidinisän eli áddján takoma unnaniibás, pieni puukko. Yllään Jonás-Guhturilla oli valkoinen kauluspaita ja tummanharmaa villakangaspuku, molemmat päällä ensi kertaa. Jonás-Guhtur nieläisi ja laski aterimet lautaselle. Sitten hän tarkisti rintataskun liinan ja asetti kämmenensä pöydälle metrin päähän toisistaan. Hän oli valmis vastaanottamaan vieraan.

Kun tulija askelsi tuvan halki, väki vaiken.

Jonás-Guhtur tiesi heidän seuraavan jokaista liikettä. Utsjoella oli ihmissilmä vain kaksi kertaa niin paljon kuin asukkaita,

mutta Jonás-Guhturista määrä tuntui ainakin satakertaiselta. Ja nyt, kolmekymmentäneljävuotiaana, häntä tarkkailtiin aiempaakin tiiviimmin. Isä oli väistynyt pöydän päästä. Gunnár Nelihanka söi suolakalaleipää pöydän pitkällä sivulla. Hänen kätensä tärisi.

Vieras ojensi kouransa. Jonás-Guhtur Nelihanka nousi penkiltä hitaasti ja napitti puvuntakin. Tarttui käteen ja tervehti saameksi.

”Bures.”

Tulijan nimi oli Ville Poikkipää. Hän oli poromies, kuten Jonás-Guhtur, ja enimmäkseen muistakin Hankalan taloon saapuneista miehistä. Heidän elonsa laidunsi samassa palikunnassa Utsjoen tuntureilla, ja he tunsivat toistensa poromerkit, ansapolut ja kala-paikat vuosikymmenien takaa. Poro-omaisuuden koon paljastivat vaimon korut. Raskaimpia hopeita kantoi Jonás-Guhturin vaimo Brita Inkeri.

Ville Poikkipää ojensi kiväärin.

”Jonás-Guhtur. Onneksi olkoon. Ota vastaan perheeni lahja esikoispojallasi.”

”Sano Rouku vain. Sie se myöhästyit kastehetkestä.”

”Mie tiijän. En päässyt vauhdilla ko moottori keitti.”

Rouku hymyili. Ruoste oli syönyt Villen Viiatin, eikä uuteen kär-ryyn ollut varaa. Poikkipäiden poroelo oli kuihtunut, he eivät enää nousisi valtaan. Ei niin kauan ko minulla tossu toisen eteen kiertyy!

Rouku poimi lahjan käsiinsä. Tampereen Asepajan malli kol-meseiskavitonen oli nauttinut tarkan luodikon mainetta yli puoli vuosikymmentä, 1960-luvun lopulta. Erikaisuutena pulttilukkoi-ssessa kiväärissä oli makasiinin pikatyhjennys. Kapistus oli leikannut Poikkipään kukkaroon leveän loven. Rouku siveli tukin lakkapin-taa, käsi pysähtyi vaalean kaistaleen päälle. Sellainen oli upotettu tammipuiseen perään.

”Onko tämä valaanluuta?”

”Sitä se on.”

”Mie kiitän. Poika tykkää varmasti.”

”Mikä nimeksi tuli?”

Rouku vinkkasi vaimonsa paikalle. Suoraryhtinen ja leveälanteinen nainen painautui aviomiehensä kylkeen. Brita Inkerin sylissä lepäsi vauva.

Poika nukkui sinipunakeltaisessa lapintakissa. Tenolaisen puvun kankaat oli ostettu pääsiäisenä Kautokeinosta, ja takin oli ommellut Roukun äiti. Rauna Nelihanka kierteli pirtissä suurta kahvipannua kaksin käsin kiikuttaen.

Rouku silitti vauvan päähaituvia. Sormet liukuivat posken kautta leualle, mitättömälle nypylle. Samankokoinen kuin minun etusormen pää. Rouku tunsu silmiensä kostuvan. Oma pikku poikanen... Siitä tuli justiinsa semmonen ko mie aina toivoin. Tuossa makaa tuore kappale minun lihaa ja verta. Mie olen kaksin-kertainen! Pojasta kasvaa yhtä pitkä ko minusta, näkeehän tuon.

Rouku nielaisi kyneleet ja katsoi Ville Poikkipäätä.

”Ville, sanokko terve Jovnna-Sámmolille.”

”Jovnna-Sámmol! Bures. Isänsä näköinen.”

”Jo vain! Ja isoisänsä.”

Suvun miehet elivät pojan nimessä: Jussa Iisko Gunnár Jonás-Guhtur Jovnna-Sámmol. Suomeksi häntä kutsuttiin Jouni-Sammeliiksi.

Ville Poikkipää kurtisti otsaansa.

”Vaan onko tuo nenä jotenkin erikoinen.”

”Mikä nenässä?”

”Kärki vähän niinko tyrkyllä.”

”No liekö pikkasen pystyyn päin... eikö kaikilla vauvoilla.”

”Ei noin paljo. Joo, hyppyrinokka. Varsinkin ko sivusta katsoo.”

Roukun suoniin virtasi sulaa laavaa. Minun pojasta puhuu! Nelihangan esikoisesta!

”Älä sie sitte kattele sivusta!”

Käskyn voima pani Brita Inkerin peruuttamaan pari askelta. Vaimo näytti säikähtäneeltä. Jouni-Sammeli avasi vauvansilmänsä,

alahuuli värisi. Laukeaisiko magnum-kaliiperin parkuna? Brita Inkeri kiikutti pojan kammariin, eikä itkua kuulunut.

Ville Poikkipää sijoitteli nappaskenkiään ja pyyhkäisi otsaa.

”Krhm. Mie pyydän anteeksi.”

Rouku astui lähemmäs Villeä. Värisivätkö naamalihat? Ei paransi virnuilla. Ville oli vasta kaksikymmentäkaksikesäinen, mutta rohkea. Leipäläven saranat sillä oli löysällä. Varsin tietoinen Ville oli siitä, että pojan pystynokka periytyy vaimon puolelta. Brita Inkerin sukuhan oli töpselikärsiä väärällään.

Tuvassa kuului vain kaappikellon tikitys. Irrottamatta katsetaan Poikkipästä Rouku ojensi kiväärin sivulleen. Pikkuveli Hans nousi pöydästä, otti aseensa ja ripusti sen seinälle hirvensarveen. Lahjapöydällä lepäsi hylkeenturkiksella koristeltu hupullinen viitta eli luhkka, lapinvöitä, nutukkaita eri elämänvaiheisiin, merkityspuukkoja nahkatupeissa. Rauna Nelihanka järjesteli lahjoja niin, että jokainen vieras varmasti näki ne.

Hirvensarven vieressä törrötti kelonoksa, jonka päältä irvisti kolmenkymmenenkolmen poron tappaja. Rouku oli ampunut ahman keväthangille kaksi vuotta aiemmin.

Roukun ilme sulii hymyksi. Hän taputti Poikkipäätä hartialle.

”Mitäs näistä. Käy pöytään! On käristystä ja lohikeittoa, savukalaa... Lämmintä ja kylmää. Veikko ja Maaret ne toi Karigasniemeltä riekkopaistin!”

Rouku vilkaisi juhlaväkeä ja korotti ääntään.

”Eihän nälkäistä kulkijaa voi ruokkimatta pihalle heittää!”

Nauru täytti tuvan, mutta Poikkipää seistä töjötti naama pitkänä.

”Kiitos, minulle ei nyt maistu.”

Rouku kohotti kulmakarvojaan.

”Mitä sie sanoit?”

”Niin, että mie söin jo...”

Rouku tiesi, ettei yksikään Poikkipää taipuisi samaan pöytään Hankalan miesten ja heidän uskottujensa kanssa. Vaan pitäähän

nuorukaista testata. Isä-Gunnárin vieressä istui paliskunnan poroisäntä. Poroisäntä pyyhki suupielet kämmenselkään ja sanoi:

”Ville, istu alas. Luulis köyhälle kelpaavan.”

Miehet hörähtivät.

”Eksie edes hillapiirasta... Brita Inkeri! Leikkaa Villelle hilla-piirasta ja lätkäise päälle kermavaahtoa!”

”Ei tarvi, en mie nyt.”

Ville näpelöi takkinsa helmaa.

”Kuule.”

Hän kuiskasi Roukun korvaan. Lause oli lyhyt, mutta sen historia pitkä. Rouku kohotti leukaansa. Hän katsoi isäänsä, sitten veljeään. Gunnár ja Hans tulivat viereen.

Ville Poikkipää kääntyi kannoillaan, Nelihangat seurasivat. Brita Inkeri kantoi pöytään uutta kattilallista käristystä.

”Lapinorvokkini, tarjoile annos Jovvna-Sámmolillekin!”

”Sen mie teen. Täytän käristyksellä tuttipullon!”

Naurunremakka saatteli Roukun pihalle.

Ulkona valo varasti näön. Elettiin geassemánnun, kesäkuun, seitsemättä päivää, ja kellon mukaan vuorokausi vaihtui tapansa mukaisesti kahdenkymmenen neljän tunnin välein. Mutta aurinko väitti vastaan. Päivä oli paistanut kolme viikkoa, toukokuun puolestavälistä, ja se päättyisi vasta heinäkuun lopulla. Helotus oli keittänyt Tenolaakson kaksikymmentäseitsemänasteiseksi.

Kuumuus kihelmöi Roukun iholla. Hän avasi puvuntakkinsa napin ja vilkaisu tunturihorisonttia. Vasat vaelsivat ensimmäisiä viikkojaan. Sovittelivat sorkkia kivipeltojen murikoille, ahmat kintereillään. Miten pienet pärjäisivät?

Rouku osoitti suuntaa: rantaan.

Ville Poikkipää pysähtyi saunan portaanpieleen. Hans jäi vahtiin nurkalle ja kaivoi lapintakista sätkätarpeet. Gunnár otti paikkansa esikoispoikansa oikean olkapään takana. Rouku seiso Villen edessä.

”No, mitä sie haluat?”

Ville katsoi Gunnáriin. Roukusta se tuntui sivallukselta poskelle. Kunniaa oli loukattu. Teki mieli läppäistä kakaraa korvalle, mutta Rouku hillitsi itsensä ja tönäisi Poikkipäätä rintaan. Ville horjahti.

”Sie katsot minua! Tätä perhettä johdan mie!”

”Tee niinko poika sanoo. Minun aika, se vain on ohi.”

Isän äänestä puuttui takavuosien ponnekkuus.

Rouku kohensi puvuntakkiaan, se pureutui hartioihin täydellisesti. Rovaniemeläinen räätäli oli hintansa arvoinen. Takin leikkaus linjasi ylävartalon lihaksia ja paljasti käsivarsien pituuden. Rouku oli kellistänyt tokkansa suurimpia hirvaita jo viisitoistakesäisenä, ja se muistettiin. Jos Jonás-Guhtur ehdotti painiottelua, paliskunnan miehet katselivat karvakenkiään.

”Mie kysyn uudestaan. Mitä sie haluat?”

”Palveluksen.”

”Sen sie jo kerroit. Minkälaisen?”

”No, katoppa ko kävi niin, että Mulari vei mejän pyssyt.”

Ville istahti saunan portaalle. Ilmeni, että Poikkipäällä oli käynyt ällistyttävän huono tuuri. Perheen miehet olivat ampuneet karhun Láddelašvárrin kuruun ja olivat olleet suolistamassa saalista, kun paikalle oli törmännyt poliisi. Kohtaamisen todennäköisyys oli samaa luokkaa kuin se, että Oy Alko Ab ryhtyisi jakamaan Koskenkorvaa ilmaiseksi. Kaatolupaa ei ollut, joten ylikonstaapeli Johannes Mulari oli kerännyt Poikkipäiden kiväärit ja haulikot talteen. Nyt perheen vasat laidunsivat vailla tulivoiman turvaa, ja Mulari valmisteli asiaa syyttäjälle.

Poikkipäät olivat tappaneet karhunpennutkin. Käräjäreissu häämötti. Takaisku sysäsi suvun poroelinkeinin tuhon portaalle. Rouku puhkesi nauramaan.

Villen kasvoilla välähti viha.

”Niin, että voisiksie puhua Mularille?”

”Puhua? Miksi se minua kuuntelisi? Michän olen vain tavallinen poromies ja veronmaksaja.”

Poikkipää hymähti.

”Puhuksie sille vai et?”

”Jokeen sinut pitäis pukata! Tulet minun esikoisen ristiäisiin, solvaat sen töpselikärsäksi, kieltäydyt tarjoomuksista ja kerjät päälle palvelusta!”

Ville vaikeni, ja Rouku tunki olkapäällään isän kämmenen.

Se tarkoitti: jäitä hattuun.

Jonás-Guhtur katsoi Tenoon. Saamen suoni virtasi Hankalan tilan kohdalla sata metriä leveänä. Auringonsäteet kimposivat Pa-
losuvannosta ja kutittelivat silmämunia. Rantakivien teloilla lepäsi
kaksi kapeaa matalalaitaista venettä. Ne maanittelivat Roukua tuh-
doilleen, kastamaan aivot ja heittämään ajoverkon tai uistimen.
Mutta enää joutaisi harvoin, jos silloinkaan. Perheen asioiden
hoitaminen täyttäisi päivät. Työt tunturissa odottivat.

Ajatus masensi. Vesi oli aina viilentänyt veren. Jos rannalla
riepoi huoli, saattoi sen veneestä viskata virtaan. Teno kuljetti
murheen Jäämereen rapujen ruuaksi.

Rouku punnitsi Poikkipään kysymystä.

Kourassahan oli nippu valtteja.

Ylikonstaapeli ei suinkaan ollut osunut Láddelašvárrin kuruun
sattumalta.

Johannes Mulari oli saanut luvattomasta karhujahdistista vinkin, eräs
paikallinen mies oli nimittäin jäljittänyt Poikkipään jahtiseuruetta.

Nyt tuo mallikansalainen nojasi Hankalan rantasaunan pääty-
hirsiiin ja imi sätkää kellastuneilla sormillaan. Velipoika oli toimi-
nut Roukun määräyksestä. Vinkkiä poliisille Hans ei ollut vienyt
itse, vaan oli antanut tehtävän vieraspaikkakuntalaiselle välikädel-
le, jota ei voinut yhdistää perheeseen.

”Jos mie teen sinulle palveluksen...”

Roukun takaa kuului mutinaa.

”Kekkonen. Honekkeri. Kekkonen, Kekkonen.”

Se oli isä.

”Kekkonen ja Honekkeri ja Helmut-Smitti. Vinlantiatalossa.”

Ville ei uskaltanut katsoa Gunnária, vaan tuijotti Roukua.

”Mistä se puhuu?”

”No se näki televisiosta, että Urkki isännöi ensi kuussa jotain isoa kokousta.”

”Aha.”

”Keralt Voorti. Ameriikasta.”

”Isällä laukkoo ajatukset, ko sille tuli se mielitauti. Nämä kestää yleensä vain hetken. Sie hoksaat nyt, miksi Gunnár ei enää istu pöydän päässä.”

Ville nyökkäsi.

”Saadaan muuten Hankalan tuvan nurkkaan värillinen Salora ens viikolla. Ettei kuule olis kylän ensimmäinen.”

”Onhan se.”

”Asiaan. Jos mie teen palveluksen, sie tiijät, mitä se tarkoittaa.”

”Tiijän mie.”

”Ja sinä päivänä ko mie vastapalvelusta pyydän, sie tottelet kyselemättä. Tajuaksie tämänkin?”

”Joo.”

Roukua myhäilytti.

Ylikonstaapeli perääntyisi Poikkipään asiassa, son selvä. Mokoman huoripukin suostuttelu ei tulisi tuottamaan minkäänlaista ongelmaa.

Ja Poikkipää kiitollisuudenvelassa oli Nelihangalle monin verroin hyödyllisempi kuin Poikkipää vararikossa. Viholliselle täytyi aina jättää edes luu järsittäväksi. Kuten isä oli opettanut. Näin tämä sujuu, mejän homma!

Jonás-Guhtur Nelihanka ojensi kouransa. Ville Poikkipää epäroï pari sekuntia, mutta tarttui. Sopimus oli sinetöity.

Sitten Rouku käänsi selkensä. Hans-veli polkaisi tupakannatsan maahan ja tokaisi:

”Tapaaminen on ohi. Painu vittuun täältä.”

Tuvan väki oli vähentynyt. Jäljellä olivat enää sukulaiset ja ystävät. Brita Inkeri ja Rauna keräsivät pöydästä lautasia ja kahvikuppeja.

Rouku poimi lahjakiväärin hirvensarvesta.

Hän tarttui lukon kahvasta ja yllättyi, miten pieni avautumiskulma oli – lataaminen kävisi sukkelasti. Patruunapesässä ei näkynyt pölyhiukkastakaan, ja metallin pinnalta tuoksui Tampereen Asepajan sivelemä öljy. Lukko liukui takaisin sijalleen kevyellä sormenliikkeellä.

Oli se vain myönnettävä. Tällainen lahja, aseista riisutulta mieheltä, osoitti kunnioitusta.

”Kallis kurjenkanervani! Tuo Jovvna-Sámmol tänne.”

Brita Inkeri toi. Vauva katseli vaimon sylistä, etsien elämäänsä pororuhinasperheen prinssinä. Brita Inkerin hymykuopat vihlaisivat Roukua rinnasta. Rouku silitti rakkaansa mustat hiukset poskelta korvan taakse.

Miehet nousivat. He ympäröivät Roukun, Brita Inkerin ja Jouni-Sammelin. Rouku kannatteli kivääriä Jouni-Sammelin mahan päällä siten, että liipaisin asettui vauvan oikean käden paikkeille. Gunnár Nelihanka aloitti. Hän poimi näppiensä väliin Jouni-Sammelin etusormen ja tunnusteli sitä.

”Suorat luut ja vahvat lihakset.”

Seuraavaksi vauvan sormesta tarttui Roukun veli. Hans vei sormen liipaisinkaaren sisäpuolelle. Vauva mutristeli kasvojaan, mutta hipaisi liipaisinta.

”Näjittekö? Pojalla on voimakas metsästysvietti.”

Jokainen mies tutki sormeaa vuorollaan. Pian muodostettiin yhteinen kanta: Jouni-Sammeli Nelihangasta kasvaisi kätevä aseenkäyttäjä ja lyömättömään osumatarkkuuteen yltävä suurriistan metsästäjä.

Roukun silmät kostuivat. Minun oma pikku poikanen.

Viimeiseksi toimeen kävi Rouku. Hän kuljetti vauvan etusormen liipaisimelle ja etsi omalleen sijan liipaisimen kärjestä. Sitten

hän puristi hitaasti, kunnes iskuri naksautti tyhjään pesään. Miehet puhkesivat hurraamaan ja taputtamaan.

Jouni-Sammeli sulki silmänsä. Naama rypistyi. Hampaattomat ikenet paljastuivat, kun pieni suu aukesi.

Pojan itku särki kaikkien korvat, mutta isältä sydämen.

Ensimmäinen osa

41 VUOTTA MYÖHEMMIN

I

Porotokka piiritti auton Patonivan jälkeen. Range Rover eteni Nelostien jäisellä pinnalla kohti Utsjoen kirkonkylää, mutta kymmenien eläinten lauma pakotti kuljettajan pysäyttämään keskelle ajorataa.

Jonás-Guhtur Nelihanka tiesi heti, etteivät porot olleet omia.

Tuona huhtikuuisena päivänä perheen tokka laidunsi Čáraskáidin hangilla. Niin kertoivat tekstiviestit, joita Rouku edellytti paime-
niensa lähettävän kolme kertaa vuorokaudessa. Vieläkään hän ei tahtonut uskoa, että matkapuhelinmastot toivat tiedon metsästä muutamassa sekunnissa. Silloin kun Rouku aloitti porohommat, olisi mies hiihtänyt sanaa ihmisten ilmoille kahden päivän ajan.

Rouku istui apukuskin paikalla ja painoi kojelaudan plusmerkkiä. Yhdeksäntoista asteen sisälämpötila vilutti vanhaa miestä, vaikka kaksirivinen päällystakki oli napitettu ja kauluksia peitti tunturisopulin turkis.

Porot laskeutuivat Nelostielle vasemmalta pientareelta, maleksivat vastaantulevalta kaistalta maasturin etupuolelle ja etenivät oikeanpuoleiselle penkalle. Kylvivät papanaa ja mulkoilivat. Kii-rehtineet ne eivät koskaan.

”Kaivatko Sakon minulle.”

Rouku puhui Pieti Nelihangalle. Pieti oli Roukun kahdesta lapsesta nuorempi, iältään kolmenkymmenenyhdeksän. Hän istui Range Roverin nahkapäällysteisen ratin takana, Roukun vieressä.

”Kenen ne on?”

Rouku maiskautti suutaan.

Ei se vieläkään osaa katsoa. Siinä lipuvat selkeät korvamerkkit kymmenen metrin päässä. Kaipaus kouraisi Roukua. Jouni-Sammeli se luetteli pykälät, hangat ja vitat kivenheiton etäisyydeltä jo kymmenvuotiaana.

”Anna nyt se Sako.”

Pieti kurotti takapenkille ja silitti isänsä koiraan. Tšarmi tärisi halusta syöksyä porotokkaan, mutta sillä ei ollut lupaa edes haukkua. Pieti poimi takapenkin jalkatilasta 5,7-kaliiperisen kiikarikiväärin.

Apukuskin ikkuna liukui alas, ja Pieti laski kiväärin Roukun syliin. Piippu työntyi ulos ikkunasta. Rouku riisui mittatilaushansikkaansa ja haki otteen tukista, asesepän vasenkätiselle muotoilemasta.

Brita Inkeri, armas jääleinikki, oli kärttänyt uutta mekkoa.

Vaimo oli nähnyt mieleisensä ostosmatkalla Tromssassa, ja nyt putiikki oli saanut designerilta oikeaa kokoa. DHL kuljettaisi koti-ovelle.

Enää tarvittiin tuhat euroa.

Oikealla penkalla tarpoi pyöreävatsaisia vaatimia. Ne synnyttäsivät ensi kuussa. Muilta osin naaraitten ruumiit olivat kuihtuneita, koska emä luovutti elinvoimansa pienokaisen kasvattamiseen. Tällainen yksilö ei soveltuisi tarkoitukseen. Roukun katse haravoi lihavaa ja hyväkuntoista yksilöä. Muutama runo, maho vaadin, siellä taivalsi, viime kesän vasojakin... Penkan pohjalta metsän reunaa kohti kiipesi vankkarakenteinen uros. Lihakset nuljuilivat vaalean karvapeitteen alla. Soli siinä.

Rouku veti patruunan piippuun ja katsoi Pietiä.

”Otappa opiksi!”

Pieti ei sanonut mitään. Hän tuhisi.

Rouku tiesi, mitä se tarkoitti: poikaa hermostutti. Pelkkä pysyn läheisyyskö. Minkä tähden minua riivataan tuommoisella jälki-

kasvulla? Pietin töitähän mie tässä puurran, ikäloppu kääkkä... Minun kuuluisi vain osoitella sormella, ja tuon hoitaa ampumahommat. Rouku käänsi katseen maastoon ja nosti aseensa poskelleen.

Kiikarin tähtäimessä näkyi rotevan urosporon pää ja kymmen-senttiset sarvet, tuoreen karvan peitossa. Härkä toljotti suoraan piippuun.

Rouku salpasi hengityksensä ja antoi ristikon laskeutua silmien väliin. Etusormi hivutti liipaisinta, kunnes ase potkaisi. Äänen-vaimennin mitätöi laukaisuääneen, niinko nahkarukkasia olisi läpsäyttänyt.

Härkä makasi penkalla. Koivet tutisivat, mutta hermoston signaalit haihtuivat, kun Pieti Nelihanka kahlas kaadolle. Hän sitoi takajalat yhteen suopungilla. Sitten Rouku painoi kaasua. Hän oli kietäissut suopungin toisen pään Range Roverin peräkoukkuun ja siirtynyt kuskin penkille. Ruho kynti lumikerrosta, kumosi yhden aurasviitan ja mätkähti penkalta ajoradalle.

Rouku peruutti saaliin viereen ja astui tielle. Veti päällystakin sisuksista pienen merkityspuukon, ja viilsi härän korvat irti kahdella vedolla. Kättä ei tarvinnut käskeä, liikeradat kulkivat pitkän kokemuksen ohjaamina. Terä puhdistui pyyhkäisyllä poron taljaan.

Rouku nosti korvat Pietin silmien eteen.

”Näjeksie, kenenkä poroja.”

Kummastakin korvasta puuttui kärki. Merkki oli yhtä vanha kuin utsjokelainen suku, joka kantoi leikkauksen nimeä.

”Jo vain mie poikkipään tunnistan.”

Poikkipää oli valtamerkki, samoin kuin nelihanka. Mutta näitä palkisia eivät Poikkipäät olleet hallinneet kahdeksaankymmeneen vuoteen. Suvun poroelosta oli jäljellä ne rippeet, jotka Jonás-Guhtur Nelihanka armeliaasti soi.

”Hyvä poika. Ei sole tämän kummempaa. Sie kättelet passelin eläimen ja otat sen. Kiväärihän on vain niinko kättä pidempi. Harva poron kiinni juoksee.”

”Harva, tosiaan.”

Etelästä päin lähestyi auto. Farmari-Skoda pyyhälsi ohitse hidastamatta.

”Saiksie rekkarin ylös, varalta?”

”Joo.”

”Hyvä poika. Tartu peräpäästä, son minulle turhan painava.”

”Jos mie pistän ensin?”

Rouku hymähti. Pistää se kyllä. En, en mie käsitä.

Pieti oli aloittanut uransa pienteurastamon lihanleikkaajana Utsjoella ja edennyt Lapin suurimman lihanjalostamon varoitumisjohtajaksi Rovaniemelle. Omilla kätösillään hän osasi nylkeä, sahata ruhon auki, kaapia sisälmykset kylkiluitten välistä eläinjätelaariin ja paloitella ropin vaikka pakastelokeroon. Mutta yksinkertainen tuliase sekoitti pasmat. Hirvihorkaksi kai ne sellaista sanoo. Kivääri tärisee niinko juopon lusikka. Jos Pieti olisi timpuri, se pelkäisi kirvestä. Teuraat se oli aina tainnuttanut sähköllä tai kaasulla. Pulttipistoolihan pamahtaa.

”Emme me keskelle tietä veriä valuta. Eikä tästä pitkä ajo enää ole.”

Rouku tarrasi ruhoa sarventyngistä. Lihoista nettoaisi tonnin, vaikka ostaja tinkaisikin. Saalis tuntui painavan pitkälle toistasataa kiloa.

Alaselkää vihloi.

Ennen pullistuivat lihakset, nyt välilevyt. Mie olen liian vanha maantierosvoksi. Mutta en mie vaimon mekkorahoja jätä ottamatta, kun syliin juoksevat. Eikä Pieti opi, jos mie en kädestä pitäen... Kaupunki sen pilasi, son varma. Samasta siemenestä poika on ko Jouni-Sammeli, ja vain kaksi vuotta nuorempi. Mutta ihan eri puuta.

Pieti Nelihanka oli muuttanut takaisin Utsjoelle vuosi sitten Roukun määräyksestä, koska perheen liiketoimet edellyttivät. Rouku oli tarvinnut uuden neuvonantajan.

Jonás-Guhtur oli valmistellut väistymistään perheen johdosta jo vuosia. Seitsemänkymmenentäviisi vuotta painoi nikamissa, ja

ROMAANI PERHEESTÄ.

Nelihangan suku on hallinnut Utsjokea rautaisin ottein
jo satakunta vuotta.

Suvun patriarkka, pororuhtinas Jonás-Guhtur Nelihanka on
jäämässä syrjään perheen pään paikalta. Mutta ennen kuin
leppeät eläkepäivät ehtivät alkaa, pororuhtinas riitaantuu
peruuttamattomasti esikoispoikansa kanssa.

Jouni-Sammeli Nelihanka hylkää perintöosansa taakseen
katsomatta ja perustaa lainsuojattoman moottorikelkkajengin.
Pukemalla Ahma SC:n presidentinliivit ylleen Jouni-Sammeli
haastaa niin isänsä arvovallan kuin ansaintakeinot ja
valta-aseman Lapissa.

Seurauksena on gangsterileirien välinen sota, jonka kumu kuuluu
kauas etelään asti. Kun Karhu-ryhmän kopteri pyyhkäisee viimein
paikalle, käy ilmi, että Jouni-Sammelilla on hallussaan ase, jonka
voimalla koko saamelainen elämäntapa mullistuu.

